

PRISPEVEK K SLOVENSKEI RETROSPEKTIVNI BIBLIOGRAFIJI*

Čeprav segajo začetki slovenske bibliografije že v Trubarjeve čase, pa imamo sistematičen in popoln popis slovenskih knjig in časopisov šele za leta po osvoboditvi, t. j. od 9. maja 1945 dalje. Pred kratkim izšla knjiga Jožeta Bajca Slovenski časniki in časopisi pomeni pomemben prispevek k popisu slovenskega tiska pred tem datumom, to je k slovenski retrospektivni bibliografiji, saj prinaša seznam slovenskega periodičnega tiska za čas od 1. I. 1937 do 9. maja 1945 in tako dopolnjuje l. 1937 izšlo delo J. Šlebingerja Slovenski časniki in časopisi, v katerem je popisano gradivo od začetka do leta 1937. Tako je zdaj vsaj slovenski periodični tisk v celoti bibliografsko popisano.

Pričujoča knjiga prinaša na 357 straneh opis 663 bibliografskih enot. Najprej slovenske časnike in časopise, ki so izhajali v Sloveniji ali v tujini, urejene po letih, znotraj enega leta po abecedi; v Dodatku sledi drugojezično časopisje, urejeno na enak način. Revolucionarni in narodno-osvobodilni listi, ki sestavljajo v vojnih letih daleč nad polovico gradiva, so pa bili že v celoti izčrpno popisani drugje, so zaradi pomanjkanja prostora navedeni ob posameznih letih le z osnovnimi podatki in z opozorilom, kje lahko najdemo popoln popis.

Številna kazala (statistični pregled, pregled po strokah UDK, kazala urednikov, izdajateljev, lastnikov in založnikov, krajev izida in tiska, tiskarn in naslovov) pripomorejo k vsestranski uporabnosti knjige.

Bibliografski popis je skrajno popoln, poleg podatkov o naslovu, urednikih, kraju, tiskarni itd. vsebuje še seznam številok po letnikih z navedbo dvojnih številok, pa še podatek o tem, v kateri slovenski knjižnici se list najkompletneje hrani; pri nepopolnih izvodih so naštetje tudi manjkajoče številke. Glede popolnosti popisa in števila kazal pomeni Bajčeva knjiga v primeri s Šlebingerjevo napredek. Je tudi preglednejša in laže uporabna, ker so podatki znotraj posameznih enot razvrščeni v posamezne vrstice, pa čeprav je tiskana samo v rotaprintu.

Knjiga pomeni dragocen prispevek k slovenski kulturni, politični in literarni zgodovini in nam v marsičem dopolnjuje sliko razgibanega obdobja tik pred zadnjo vojno in med njo; je nepogrešljiv priročnik za znanstvenika, študenta, knjižničarja in antikvarja.

Bajčeva knjiga je rezultat dvanajstletnega požrtvovalnega dela enega samega človeka. Opravil ga je poleg svoje redne službe, kar je danes, v času teamskega dela in drago plačanih raziskovalnih projektov, tembolj občudovanja vredno. Ob tej knjigi si želimo, da bi se čimprej nadaljevalo že pred leti začeto delo za slovensko knjižno retrospektivno bibliografijo in bi se tako otresli danes že mučnega in v resnici nepotrebnega zamudništva tudi na tem področju.

Marko Kranjec

Filozofska fakulteta v Ljubljani

POLJSKI SLAVISTI IN KRITIKI O NAŠI KNJIŽEVNOSTI

V zadnjem času vse bolj raste zanimanje poljske slavistične znanosti za slovensko književnost. To med drugim potrjuje zbornik *Poljsko — jugoslovanski literarni stiki* (Polsko — jugosłowiańskie stosunki literackie), ki ga je v redakciji prof. Jerzya Slizińskiego pripravil Oddelek za zahodno- in južnoslovanske literature Slavističnega inštituta Poljske akademije znanosti v Varšavi v sodelovanju z nekaterimi jugoslovanskimi, češkoslovaškimi in italijanskimi slavističnimi centri, izdala pa založba Narodnega inštituta Ossolińskich v Wrocławu leta 1972. Med prispevki sta — poleg takih, ki se samo bežno dotaknejo slovenske književnosti — tudi dva, posvečena spre-

jemu Cankarjeve in Prešernove besedne umetnosti pri Poljaki.

Pisec študije *Ivan Cankar na Poljskem*, Jerzy Śliziński, ugotavlja, da je s Cankarjem prvi seznanil Poljake slovenski pesnik in umetnostni zgodovinar Vojeslav Molè, ko je 1909 v reviji Świat Słowiański objavil članek O slovenski literaturi. Po prvi vojni je V. Molè, kot profesor Jagelonske

* Slovenski časniki in časopisi. Bibliografski pregled od 1. januarja 1937 do osvoboditve 9. maja 1945. Dodatek: Drugojezično časopisje Slovenije in drugojezično časopisje slovenskih izdajateljev v tujini. Stavil Jože Bajec. Ljubljana. Narodna in univerzitetna knjižnica 1973. 357 + (IV) str. 8°. Cena 100.— din.

univerze v Krakovu stalno živeč na Poljskem, sodeloval s spremno besedo pri prvem knjižnem izboru Cankarjeve kratke proze, ki je izšel pod naslovom *Novela leta 1931* v zbirki Biblioteka Jugosłowiańska. *Novela* je prevedla njegova žena Ela Molè. Knjiga je doživela izredno topel sprejem pri poljski kritiki, kar se zdi piscu članka povsem upravičeno. Nato povzema glavne misli ocen v poljskem revialnem tisku — večine teh revij pri nas nimamo in so zato naši podatki o tem nepopolni¹ — prav tako natančno navaja ponatise nekaterih novel iz te zbirke, pa tudi posamezne prevode Cankarjeve proze in pesmi drugih prevajalcev. Tako je Dionizy Królikowski že v letih 1923—1926 objavil črtice Lisjak, Kakaduj, Ave Caesar in Mati (tak naslov ji je dal prevajalec), Zdzisław Jerzy Kempf pa leta 1934 pesmi iz cikla *Dunajski večeri* (napačno prevedeni kot *Wieczory nad Dunajem*, tj. *Večeri ob Donavi*) in leta 1936 pesem *Na mojo pot ne trosi rož dišečih*. Šliziński te prevode tudi vrednoti: za prvega prevajalca pravi, da se mu ni posrečilo prenesti v poljščino jezikovnih subtilnosti slovenskega pisatelja, v dobro pa mu šteje, da je zbudil zanimanje zanj v širših krogih poljskih bralcev (izšle so namreč v dnevnem časopisu), in tudi Kempfovim prevodom pesmi očita, da jim manjka »lepota izvirnika«.

Deseto obletnico Cankarjeve smrti je zabeležila revija *Ruch Słowiański* (1929), a z napačnim datumom smrti. Med sintetičnimi deli, ki govorijo tudi o Cankarju, navaja Šliziński pregled slovenske književnosti varšavskega docenta Józefa Gółąbka v zborniku *Velika svetovna literatura* (*Wielka literatura powszechna*, 1933), kjer je med prevodi iz jugoslovanskih književnosti ponatisnjen *Kostanj* posebne sorte iz zbirke *Novela*. Ne omenja pa Moletovega radijskega predavanja *Jugoslovanska literatura v poljskih prevodih*.

Tudi za čas po drugi svetovni vojni je na prvem mestu naveden izbor Cankarjeve proze v knjigi. Izšla je pod naslovom na Poljskem največkrat natisnjene *novela Kostanj* posebne sorte (1959) spet v prevodu Ele Moletove in z obširnim uvodom *Vojeslava Moleta*, vsebuje pa poleg devetih jezikovno in slogovno popravljenih zgodb iz prvega izbora še črtico *Greh* ter povesti *Martin Kačur* in *Hlapec Jernej* in njegova pravica. Izbral in uredil jih je (kronološko) na Poljskem živeči srbski slavist Bronislav Čirlić.

Sledijo podatki o kritikah, manj številnih kot ob izidu *Novel*, vendar v glavnem pozitivnih. Knjiga pa ni zbudila pravega zanimanja, tako da so je deset let pozneje — kljub razmeroma nizki nakladi 3250 izvodov — morali prodajati po znižani ceni. To za poljske knjižne razmere nenavadno dejstvo pojasnjuje Šliziński s premajhno reklamo, še bolj pa s tem, da je izšla v času, ko je poljski knjižni trg preplavila sodobna zahodnoevropska in ameriška literatura.

Nato poseže pisec nazaj, v prva povojna leta, in našteje objave posameznih pesmi in novel v publikacijah »različnih profilov« ter konča v šestdesetih letih z navedbo ponatisa črtice *Gospod stotnik* v listu *Nowa Wieś* (ali *Nasze Wojsko 1961*)² in *Križvega pota* v *Antologiji Jugoslovanske novele* (1964). Omeni še, da isto leto natisnjena antologija *Jugoslovanska lirika* ni prinesla nobene Cankarjeve pesmi — to je razumljivo, saj zajema le obdobje od 1941 dalje. Ugotavlja tudi, da v tem času ni izšla nobena poljska študija, v celoti posvečena našemu pisatelju, pač pa je analiziral njegovo ustvarjalnost *Vojeslav Molè* v predavanju *Družbena podoba slovenske moderne*, objavljenem v *Poročilih Poljske akademije znanosti v Krakovu* leta 1950³; pozneje pa se je dotaknil njegovega dela še en Slovenec — *Lojze Krakar* v članku *Sodobna slovenska literatura* (*Przegląd Humanistyczny*, 1960).

Nato spregovori Šliziński še o Cankarju — dramatikum in pri tem z obžalovanjem poudari, da ni še noben poljski gledališki ansambel naštudiral kakega njegovega dela, pač pa je gostovalo ljubljansko SNG v *Lodžu* s *Hlapci* (1957) in v *Varšavi* s *Pohujšanjem* (1965). Obkrat ga je občinstvo pristrčno sprejelo in kritika pohvalno ocenila⁴. Ob tem opozori pisec na študijo *Jolante Groo-Kozak* z naslovom *Zgodnja dramska ustvarjalnost Ivana Cankarja*.

Pregledno napisani in z novimi podatki dokumentirani članek konča avtor z željo, da bi zamudo pri prevajanju Cankarjeve »prelepe lirike in zanimivih dram« kar najhitreje odpravili.

Prispevka z naslovom *Sprejem poezije Franceta Prešerna na Poljskem* — napisala

¹ Prim. Rozka Štefan, *Cankar pri Poljakih*. *Slavistična revija* XVII št. 1, 1969, str. 307—313.

² Prim. n. d. str. 311.

³ S tem popraviljam napačno letnico v n. d.

⁴ Prim. še: Zygmunt Stoberski, *Slovenski pisatelji v luči poljske kritike* po letu 1945. *Sodobnost* XV, 1967, str. 895—908.

ga je Wanda Medyńska — ne odlikuje takšna znanstvena skrbnost kot prej obravnavanega. V kratkem zgodovinskem uvodu govori avtorica o slovenskih načrtih v »pomladni narodov« in propadu le-teh ter — ne da bi pomislila na kronologijo — nadaljuje: Kljub temu narodno literarno gibanje ni zamrlo. Leta 1830 je nastal slovenski časopis »Kranjska čebelica« (Kranjska pszczołka), ki ga je urejal Matija Čop (1797—1836), filolog in poznavalec literature. Istega leta debitira na straneh tega časopisa prvi, če ne šteje mo Valentina Vodnika, največji slovenski pesnik Francet Prešeren v elegiji Slovo od mladosti (poljski prevod ima naslov Pożegnanie z młodością)⁵. — Kar preveč spodrsrljavev v tako kratkem tekstu!

Sledi skop oris Prešernovega življenja (pri šolanju mu je pomagal stari stric, ne stric!) in pesniškega dela, ki se konča s takole oznako Krsta: V tej poemi se pesnik umakne v preteklost Slovenije. Pripoveduje o boju krščanstva s poganstvom, o tako zelo oddaljenih, skrivnostnih in grozljivih časih. (!)

Tudi v glavnem, bibliografskem delu članka je nekaj netočnosti in pomanjkljivosti. Tako na primer pravi, da je prvi poljski članek o Prešernu izšel 1871, skupaj s prevodom pesmi Pevcu⁶ (v poljskem prevodu Do poety⁷; pod Spiewak, je tu mišljen Orglar) ter z Grünovo pesmijo (manjka pravo ime oz. osebno ime psevdonima Anastasius), posvečeno Prešernu, in s pesmijo Karla Molzerja (prav: Melzerja) v spomin Vodniku in Prešernu. Nato navaja precej člankov, ki so izšli v letih 1879—1902, največ leta 1900, ob stoletnici pesnikovega rojstva, ki pa je posebej ne omenja in tudi prevodov ne, ki sta jih ob tej priložnosti objavila J. Magiera (Głos literacki, 1900) in Jerzy Zuławski (Czas, 1900). Ustavi pa se ob letu 1905, ko so v Ljubljani odkrili Prešernu spomenik in je revija Świat Śłowiański objavila prispevek B. Vošnjaka, leta 1909 pa članka še dveh slovenskih piscev, Vojeslava Moleta in Franca Steleta. Za dobo med obema vojnama navaja Medyńska prevod pesmi Ribič v reviji Przegląd Polsko — Jugosłowiański (1938), a ne pove, da je to ponatis iz knjige: Bronisław Grabowski — Piotr Chmielowski, Podoba sveztove knjiżevnosti: (Obraz literatury powszechnej, 1896)⁸ in da je bil objavljen tudi v knjigi: Stanisław Rospond, Jugosławia (1935). Po drugi svetovni vojni je ob stoletnici pesnikove smrti napisal Vilim Fran-

čić daljši članek (Życie Śłowiańskie, 1949) in v njem opozoril na zanimivo naključje: 1847 so izšle poleg Prešernovih Poezij⁹ še poezije Branka Radičevića, Njegošev Gorski venec in Mažuraničeva Smrt Smail age Čengića, torej vsa »najznamenitejša dela slovaškega Juga«. V isti reviji je 1950 T. S. Grabowski objavil za to obletnico prevedeni odlomek Zdravljice.

Prej, za začetek stoletja omenjenim slovenskim piscem o Prešernu se zdaj pridružita še dva: L. Krakar z že omenjenim člankom o sodobni slovenski literaturi in F. Petř s študijo Razvoj literarne vede pri Slovencih v dobi med obema vojnama (Pamiętnik Śłowiański, 1961). Obširneje spregovori avtorica o knjigi Poezje, poljskem izboru iz Prešernovih poezij (Varšava, 1965), ki ga je pripravil in dobral del pesmi, med njimi Krst pri Savici, tudi prevedel pesnik Marian Piechal, uvod v knjigo pa je napisal Božidar Borko. Medyńska hvali izbor in dodana pojasnila, tudi kvaliteta prevodov se ji zdi zadovoljujoča. Kot primer »dobrega prevajalskega dela« navaja prvo izmed Gazel. Vendar pri tem ni imela najbolj srečne roke, kajti pesnica Anna Kamińska, ki je res dobro prepesnila Sonetni venec in ostale gazele, je prav v prvi, zato, da je ohranila klasično obliko z refrenom in notranjimi rimami — premalo pazila na pomensko plast pesmi. Nerazumljivo je tudi, zakaj navaja Medyńska motto k prvi izdaji Gazel, slovensko ljudsko pesem — v srbohrvatskem (povrhu še popačenem) prevodu, citiranem po knjigi A. Slodnjak, F. Prešeren, Beograd, 1962, čeprav v drugi zvezi navaja tudi Prešernovo Zbrano delo, Ljubljana 1965.

Sledi razlaga zgradbe Prešernovega Sonetnega venca, ki jo je prevajalka ohranila, le da je enajsterec nadomestila s trinajstercem, na kar je poleg iskanja večjih možnosti, da se ohrani vsebina, brez dvoma vplivala tudi domača tradicija. Medyńska pohvali še Piechala, češ da »je imenitno napravil, ko je ohranil tercino v Uvodu in sestino v Krstu«. Graja pa prevajalca Turjaške Rozamunde Igorja Sikiryckega, ker je med osmerce (naše štiristopne troheje)

⁵ Prav: Pożegnanie młodości. Prim. Prešeren, Poezje. Warszawa 1965, str. 138. (Podčrt. R. Š.)

⁶ Fr. Drolc v študiji: Prešeren v Polsce (Sprawozdania PAN w Krakowie, 1967) navaja prevode pesmi Prosto srce, Prošnja, Orglar.

⁷ Prim. kot pod 5) str. 142.

⁸ Prevod v tej knjigi je dolgo veljal za prvi prevod iz Prešerna.

⁹ Prešernove poezije so izšle že 1846, a z letnico 1847.

vpletel sedmerce in šesterce ter tako pokvaril »monotoni« epski značaj pesmi, ki jo je vrh tega razdelil v kitice; ne omenja pa, da je izpadla bistvena značilnost te pesmi — asonanca v sodih verzih. Medyńska končuje članek z ugotovitvijo, da so dosežani prevodi dovolj dobro posredovali poljskemu bralcu vsebinsko stran Prešernove poezije, medtem ko čaka oblika teh pesmi na temeljito študijo.

Kronološko druga, sicer pa še pomembnejša publikacija o naši književnosti je čez tristo strani obsegajoča *Antologija slovenske poezije* (Krakov, 1973). Založnik, isti kot pri prvi knjigi, jo je uvrstil v svojo tradicionalno, zelo razširjeno zbirko Biblioteka Narodowa, ki prinaša poleg klasičnih domačih del (v I. seriji) tudi prevode iz tujih književnosti (II. serija). Posebna oblika te zbirke so temeljiti uvodi izpod peres najboljših poljskih strokovnjakov za posamezna področja literarne vede. V našem primeru je zgoščeno in hkrati pregledno, skoraj štirideset strani obsegajočo spremno študijo napisal profesor varšavske univerze dr. Józef Magnuszewski, znan predvsem kot bohemist (Zgodovina češke literature, 1973).

V prvem delu pod naslovom Slovenci, njihova dežela in preteklost s kratkimi, a jasnimi potezami oriše zemljepisno lego slovenskega ozemlja, njegove etnične meje v preteklosti in sedanosti, usodno izgubo narodno samostojnosti, pomen kmečkih uporov za oblikovanje narodne zavesti, ker se »je črta družbene razdeljenosti pokrivala z narodno«, vpliv evropskih miselnih tokov ter nadaljnji zgodovinski razvoj vse do ustanovitve slovenske socialistične republike.

Pomembni vlogi, ki jo je imela v tem razvoju literatura, zlasti še poezija, je posvečen drugi del: Razvojne poti slovenske poezije.

Pod naslovom Davní časi govori o stoletjih brez literarne tradicije — brižinski spomeniki, ki imajo že umetniške poteze (ritem, rima), so osamljen pojav, dalje o pretežno prvodni protestantski in katoliški verski književnosti, nato pa se dlje pomudi ob bogati tradicionalni ljudski poeziji, ki je zaradi pretežno lirskega značaja bližja zahodnoslovanški kot pa ostali južnoslovanški folklori. Pisec uvoda je tudi sam prevedel (poleg odlomka iz drugega brižinskega spomenika, Dalmatinove »v pesemski obliki zložene« Molitve in pesmi Smrt o. Romualda) vse ljudske lirske pesmi v tem izboru. V naslednjem poglavju Narodni prerod

(razsvetljenje, romantika) označi za presenetljivo dejstvo, da kljub zanimanju za ljudsko ustvarjalnost tečeta dlje časa oba tokova poezije — ljudski in novi, umetni — drug mimo drugega, samo jezik ju veže. Šele v romantiki je na podlagi literature z višjimi aspiracijami nastal nov literarni jezik — sinteza dveh literarnih plasti: kultivirane, ki je bila od reformacije do razsvetljenstva pod vplivom raznih slogovnih variant (renesančne, baročne, klasicistične in predromantične), in ljudske, ki je imela široko zaledje v narečjih, estetsko sublimirano obliko pa v tradicionalni ljudski pesmi. V novem literarnem jeziku se je razvila nova poezija, univerzalna in narodna obenem, z glavnim predstavnikom — Prešernom. Pisecu se zdi povsem upravičena trditev, da Prešernova poezija v idejnem in estetskem pogledu priča o konstituiranju slovenskega naroda.

V poglavju Druga polovica 19. stoletja (v realizem) ugotavlja Magnuszewski, da je naš realizem spočetka v nekem smislu eklektičen, kar da je značilno za zamudniška slovstva: hkrati se pojavljajo in družijo formacije, ki si v polno razvitih literaturah sledijo zapored. Po natančnejši označitvi teh literarnih tokov ter tedanjih družbenopolitičnih razmer sledijo orisi pomembnejših pesnikov te dobe: Levstika, Stritarja (z njegovim »umetnostnim hedonizmom«), Jenka (med vplivi ljudske poezije bi kazalo posebej omeniti krakovjak), Gregorčiča in Aškercera. Na isti način so pod naslovom Na prelomu dveh stoletij podane glavne značilnosti naše moderne od dekadence do ekspresionizma, z njenimi vodilnimi predstavniki Kettejem, Murnom, Cankarjem in Župančičem. Pri zadnjem ni omenjeno njegovo oblikovno novatorstvo (svobodni verz) in besedno mojstrstvo, ki je vidno tudi v njegovih pesniških prevodih. Pač pa je oblikovni element upoštevan pri naslednjem pesniku, Gradniku, ki se z njim začneja poglavje Leta med dvema svetovnima vojnama, potem ko je avtor omenil na koncu prejšnje dobe še Medveda, Meška, Elterja, Golarja in Antona Debeljaka. Gradniku, ustvarjalcu »miselno najgloblje osebnosti lirike« po Prešernu, sledijo kot predstavniki »prehodne generacije« Golia, Glazer, Gruden in Novyjevca — ta že bližja ekspresionizmu. Nato prikaže avtor vso razsežnost te »povojne moderne«: njen revolucionarni tok s Seliškarjem, Kosovelom in Klopčičem ter njen v metafiziko usmerjeni del z Jarcem, s katoliškima ekspresionistoma Antonom Vodnikom in Kocbekom ter s kasnejšim deziluzionistom Voduškom.

Tudi »generacijo pred zaprtimi vrati« je zašel pozni val ekspresionizma in novi val romantike — sem spadajo Fatur, Udovič, Vipotnik, Balantič —, a tudi novi realizem, ki ga v poeziji predstavljata marksistično usmerjena pesnika Ivo Brnčič in Jože Šeligo. V posebnem poglavju Leta fašistične okupacije je govora o povezanosti poezije z osvobodilnim bojem, predvsem o anonimni partizanski pesmi, od znanih pesnikov pa o Mateju Boru in Kajuhu ter o Zupančičevi pesmi Veš, poet, svoj dolg? Ta je postala pravi program v prvih povojnih letih, s katerimi začenja poglavje V osvobojeni domovini. Priznavali so ga tudi tedanji debitanti Fr. Kosmač, Smit, Levce, Minatti. Nasproti oficialnemu socializmu se je dvignil nov val subjektivizma (Pesmi štirih — Kovič, Zlobec, Menart, Pavček), ki pa se še ni odrekel komunikativnosti. V ta tok so se vključili od starejše in srednje generacije A. Vodnik, Kocbek in Bor, od mlajših pa Levce, Minatti, Krakar, Jug. Konec petdesetih let je nastopila nova skupina lirikov (Zajc, Taufer, Strniša, Vegri) s hermetično, iz depresije in občutka odtujenosti zraslo poezijo, medtem ko se debitanti iz šestdesetih let (Cundrič, Kramberger, Grafenauer, Zagoričnik, Salamun) vračajo »v svet okoli sebe« in svojim spoznanjem dajejo preprostejši izraz. Pri tem opaža poljski profesor za vsa povojna leta značilno težnjo po udeležbi v tokovih sodobne svetovne literature, težnjo, ki se mnogokrat odeva v »kričeče modernistične oblike«, vendar avtor uvoda tudi pri mladih odkriva le namen zajeti celotno problematiko sodobnega človeka.

V tretjem delu uvoda z naslovom Nekaj besed o slovensko-poljskih literarnih stikih omenja prve, le politične in cerkvene zveze med Slovenci in Poljaki, se ustavi ob znanih kulturnih in tudi že literarnih stikih v romantiki (Čop, Korytko, Prešeren, Vraz) in ob prevodih poljskih pripovednikov, zlasti Sienkiewicza v drugi pol. 19. stol. (Peter Miklavc), ki so jim v moderni sledili prevodi romantične in novoromantične poezije (Vojeslav Molè), po prvi svetovni vojni pa sistematično slovenjenje klasikov in

nekaterih sodobnih pisateljev (J. Glonar, Fr. Vodnik, T. Debeljak — manjka Rudolf Molè), ki se nadaljuje tudi po drugi vojni — posebej sta navedeni le antologiji Poljske novele (Fr. Vodnik) in Poljska lirika dvajsetega stoletja (L. Krakar).

Na poljski strani je ta bilanca veliko skromnejša; prve informacije in prevodi posameznih pesmi so se pojavili v zadnji tretjini 19. stol. (slovanofili B. Grabowski, R. Zawiliński, J. Magiera, F. Koneczny); tudi po prvi vojni se ni dosti spremenilo, šele zadnji čas je več zanimanja tudi za slovensko literaturo. Pisec ne omenja prvega knjižnega prevoda — Cankarjevih Novel (1931), ne ponovnega izbora iz Cankarja (1959) ali drugih prevodov naših pripovednikov (Tavčarja, J. Kozaka, Potrča, Seliškarja, Prežihovega Voranca, Bohanca, C. Kosmača, Bevka, Perocijeve, Ingoliča, Kocbeka, Hienga, B. Zupančiča, V. Kavčiča). Škoda, saj gotovo ne bi bilo odveč opozoriti poljske bralce tudi na ta dela. Omenjena je samo antologija Jugoslovanska lirika (1960) in izbor iz Prešernovih poezij (1965).

Magnuszewski končuje svoj znanstveno utemeljeni in v jasnem stilu napisani uvod z obrazložitvijo koncepta svoje Antologije: prikazati želi slovensko poezijo v zgodovinskem razvoju, pri tem pa skuša znanstveni vidik družiti z estetskim, da bi bila knjiga za poljskega bralca tem bolj zanimiva.

Zgodovinski vidik je dokumentiran tudi z bio- in bibliografskimi podatki pri posameznih pesnikih, ki so razvrščeni po rojstnih letnicah. Ta strogo kronološki vidik povzroča, da so nekateri pesniki, ki jih uvod obravnava skupaj, kot grupo, v antologijskem delu ločeni. Biograme je skrbno, čeprav ne brez manjših pomot, napisala docentka varšavske univerze dr. Hanna Orzechowska, ki je tudi pripravila filološki prevod večine pesmi. O pesniškem delu Antologije pa bi bilo treba posebej spregovoriti.

Rozka Stefanova

Filozofska fakulteta v Ljubljani

Dragoceno dopolnilo Antologije slovenske poezije je Mali slovar zahodno in južnoslovanskih pisateljev, ki ga je uredil znani poljski slavist J. Magnuszewski¹. Ta leksikon prinaša širokemu krogu bralcev približno 700 geselnih člankov, posvečenih češkimi, slovaškimi, lužiškimi, bolgarskimi, srb-

skim, hrvatskim, slovenskim in makedonskim pisateljem. Obdelavo gesel so zaupali

¹ Mały słownik pisarzy zachodniosłowiańskich i południowosłowiańskich. Warszawa 1973. Prim. tudi: Mały słownik pisarzy świata (Warszawa 1972), kjer se nahajajo geselski članki o I. Cankarju, J. Jurčiču, F. Levstiku, F. Prešernu, Prežihovem Vrancu, I. Tavčarju, P. Trubarju in O. Zupančiču.

skupini dobrih poznavalcev posameznih slovanskih literatur in jezikov, med njimi naj razen glavnega urednika omenim vsaj še Z. Topoliński, W. Kota in J. Wierzbickega. Kljub poljudnoznanstveni zasnovi predstavitve te znanstvene veje je sodelovanje omenjenih literarnih in jezikovnih zgodovinarjev zagotovilo visoko raven interpretacije ter primeren sintetični prikaz literarnih dosežkov zahodnih in južnih Slovanov.

Delež slovenske literature v leksikonu je sorazmerno enak deležu drugih literatur. Slovenski književniki so predstavljeni v 76 geslih, kar znaša 60 drobno tiskanih strani. Literarno zgodovinsko obdelavo teh gesel je v glavnem oskrbelo troje raziskovalcev: K. Šalamun — Biedrzycka, J. Wierzbicki in K. Bąk. Prva obravnava ustvarjalnost F. Bevka, Izidorja Cankarja, K. Destovnika — Kajuha², F. S. Finžgarja, J. Glazerja*, P. Golie*, A. Gradnika*, I. Grudna*, S. Gruma, A. Hienga, M. Jarca*, E. Kocbeka*, S. Kosovela*, L. Kovačiča, K. Koviča*, J. Kozaka, P. Kozaka, L. Kraigherja, M. Kranjca, B. Krefta, V. Levstika, S. Majcna, B. Pahorja, A. Podbevška, J. Potrča, I. Preglja, Prežihovega Voranca, I. Prijateljja, A. Rebule, R. Šeliga, D. Smoleta, G. Strniše*, V. Tauferja*, J. Udoviča*, J. Vidmarja, C. Vipotnika*, B. Voduška*, A. Vodnika*, S. Vuka, F. Zagoričnika*, D. Zajca, P. Zidarja.

J. Wierzbicki je avtor poročil o A. Aškercu*, I. Cankarju*, M. Čopu, J. Dalmatinu*, F. Govekarju, A. Ingoliču*, D. Ketteju*, Z. Kvedrovi, F. Levstiku*, V. Moletu, J. Murnu*, M. Pohlínu, F. Prešernu*, J. Stritarju*, I. Tavčarju, J. Trdini, P. Trubarju, J. V. Valvazorju, V. Vodniku* in S. Vrazu.

K. Bąk pa je prikazala delo M. Bora*, S. Gregorčiča*, J. Jurčiča, S. Jenka*, J. Kersnika, J. Kopitarja, F. Kozaka, J. Menarta*, I. Minattija*, T. Seliškarja*, C. Zlobca* in O. Župančiča*.

Vsak geselni članek je neke vrste sintetičen literarni portret z najvažnejšimi biografskimi in bibliografskimi podatki ter prerezom idejne in formalne analize literarnih del izbranih piscev. Priznati je treba, da se je trem avtorjem posrečilo ohraniti pravilno razmerje med bio- in bibliografskimi podatki in sensu stricto interpretacijo literarnih del. Pri mnogih avtorjih je omejitev življenjepisnih podatkov na najmanjšo možno mero v korist neposredni analizi tekstov kljub prostorski omejenosti omogočila prikazati jasno podobo ustvarjalca. Pozorni bralec si po njej lah-

ko ustvari predstavo o mestu pisca v literarnem življenju njegove dobe, njegove vplive na lastno pisateljsko generacijo in mlajše rodove, pa tudi njegov položaj v slovenski literarni tradiciji. Pozornost vzbuja vrsta zanimivih poročil o recepciji evropskih literarnih tokov v Sloveniji in njihovi lokalni evoluciji.

Razumljivo je, da tudi ta leksikon kot vsa druga dela te vrste prinaša že ustaljene sodbe in nikakor ne more nadomestiti sintetičnih literarno zgodovinskih pregledov, ki z upoštevanjem zunajliterarnih zarez pri periodiziranju slovstvene zgodovine ali z osredotočeno obravnavo literarnih tokov kažejo bralcu literaturo kot dinamičen razvojni proces. Glavna zasluga slovarja je nedvomno ta, da poljskemu bralcu prvokrat prinaša podatke o ljudeh, ki so odigrali tehtnejšo vlogo v slovenski literaturi, nekateri pa tudi vplivali na oblikovanje literatur pri drugih slovanskih narodih. Škoda le, da se koncepcija slovarja omejuje na osebna gesla, ni pa najti problemskih. Seveda bi v tem primeru to ne bil več slovar piscev, temveč slovar piscev in literarnih tokov. Določene pomisleke pa vzbuja izbor obravnavanih ustvarjalcev. V slovarju namreč niso omenjena imena nekaterih oseb iz slovenskega literarnega prostora, ki bi to glede na svojo ustvarjalno prisotnost nedvomno zaslužila. Naj navedemo npr. le takšna imena kot J. Javoršek, L. Krakar, M. Klopčič, T. Pavček, T. Šalamun, B. Župančič.

Krakovsko slavistično središče je Slavistični kongres v Varšavi l. 1973 počastilo z izdajo zbornika »Modernizm w literaturach słowiańskich (zachodnich i południowych)«, Wrocław... 1973. V tem izredno zanimivem delu najdemo tudi dva članka, ki sta posvečena izključno slovenski moderni.

Z. Darasz v svojem članku »Liryka erotyczna słoweńskiej moderny« ugotavlja, da predstavlja erotični element in ljubezenska lirika, ki se je razvila ob njem, »glavno komponento literature slovenske moderne« (s. 172). Do takšne formulacije je avtorja privedla subtilna analiza ljubezenske lirike štirih najpomembnejših pesnikov tega obdobja — I. Cankarja, O. Župančiča, D. Ketteja in J. Murna. Posebej je treba omeniti Daraszovo obravnavo evolucije in adaptacije dekadentskega motiva greha v ustvarjalnosti O. Župančiča ter s tem povezanega izbora ustrezne umetniške tehnike.

² Z zvezdico označeni avtorji so upoštevani v Antologiji poeziji sloweńskiej.

Članek skuša prikazati samostojnost in izvirnost slovenske ljubezenske lirike v dobi modernizma, hkrati pa opozarja tudi na nekatere programske težnje.

Jolanta Groo — Kozak je v članku »Rola czasopism *Ljubljanski zvon* oraz *Dom in svet* w szerzeniu modernistycznych kerunków literarckich« natančno ugotovila vlogo omenjenih revij pri »širjenju in propagiranju modernističnih tokov v umetnosti ter približevanju bralcu dosežkov vodilnih evropskih literatur« (s. 151). Zbrano fakto-grafsko gradivo je omogočilo pojasniti idejni značaj revij, pa tudi opozoriti na idejna in estetska stališča glavnih predstavnikov takratne slovenske literarne kritike, ki so v neki meri s sprotnimi poročili vplivali na sprejemanje aktualnih literarnih tokov.

Zaradi metodoloških vrednosti, pa tudi navezave na slovensko literaturo, je treba ra tem mestu omeniti še primerjalni članek M. Bobrownicke »Problematyka modernizmu w literaturach słowiańskich (Postulaty badawcze)«, ki ima v zborniku nalogo sintetičnega uvoda.

Tekoča literarna kritika je prav gotovo vedno v premem sorazmerju z aktualno založniško produkcijo, v praksi torej — kadar gre za tujo literaturo — vrednoti in opozarja bralca na prevedene publikacije, ki se pojavljajo na knjižnem trgu. Obstaja pa še druga pot, da vzbudimo v bralcu zanimanje za tujo literaturo. To je sistematično obveščanje o tekočem slovstvenem življenju v tujini.

V tem smislu je treba povedati, da se je v poljskih knjigarnah v zadnjih štirih letih pojavilo premalo prevodov nove slovenske pripovedne proze. Na področju poezije je položaj popravila omenjena Antologija. Leta 1969 je v prevodu M. Krukowske izšlo delo C. Kosmača *Tantadruz* (poljski naslov *Tantatin*). L. 1970 je izšel prevod Ingoličeve Gimnazijke (prevod Kalite pod naslovom *Siedemnastolatka*). Končno je leto dni pozneje poljski bralec prejel obširni izbor jugoslovanskih novel, ki jih je zbral in opremil s spremno besedo A. Dukanović. Ta zbirka s skupnim naslovom »Specjalni wysłannicy« (Posebni poslanci) vsebuje dela 4 pomembnih slovenskih piscev, tokrat prvič prevedena in objavljena v poljskem jeziku: E. Kocbeka (*Strah in pogum*), A. Hienga (*Sanja o razbitem avtobusu*), B. Zupančiča (*Veselica*) in novelo V. Kavčiča.

Vsaka zgoraj omenjenih knjig je naletela na živ in naklonjen odmev kritike. W. Nawrocki v svoji recenziji Kosmačeve no-

vele pod naslovom »Życie jako pragnienie śmierci« (*Življenje kot želja po smrti*)³ posebej poudarja simbolizem in lirizem v prikazovanju človeške eksistence ter avtentivnem psihološke oznake, ki preseneča s svojo veličino, močjo doživljanja in resničnim solidarizmom: spontanim in nekoristoljubnim. Po mnenju kritika temelji umetniška vrednost Kosmačeve proze na njegovi preprostosti in neposrednosti, s katerima odkriva elementarne zakone, ki usmerjajo človekovo usodo in skuša v preprosto zgrajeni fabuli predstaviti glavne skrbi in težnje človeka, v tem primeru »lov« za srečo, ki se zdi dosegljiva šele v smrti.

Ingoličev roman sta predstavila dva recenzenta: J. Wierzbicki⁴ in J. Termer⁵. Wierzbicki, odličen poznavalec južnoslovanskih literatur, očita avtorju predvsem, da se ni uspel odtrgati od zastarelih kanonov tradicionalne beletristike, ki ne premore zadostnih sredstev, s katerimi bi mogla zajeti cel kompleks mladostnikovih konfliktov in problemov. J. Termer je v svoji recenziji skušal primerjati Ingoličevo delo s poljskim romanom o najstnikih^{6a}. Obe deli, kot ugotavlja, veže fabularna shema, pa tudi shema mišljenja o morali sodobne mladine. Niti poljski niti slovenski knjigi pa ni uspelo z nove plati osvetliti starega problema spora med starši in otroki.

Tudi izid novelistične zbirke *Specjalni wysłannicy* je izzval takojšnjo kritiko. E. Madany⁶, ki je ocenil knjigo na straneh revije *Nowe Książki*, se je osredotočil v glavnem na slovenske novele E. Kocbeka, B. Zupančiča in A. Hienga. Opozoril je zlasti na novi način predstavitve vojnega motiva kot »čiste literarne konstrukcije, ki služi za ozadje avtorjevimi refleksijam o človeku, njegovem duhovnem svetu, samoti, junastvu na sploh«⁷. V nekaterih primerih iščejo slovenski novelisti v vojnih izkušnjah te generacije vir neprilagojenosti in nestrinjanja človeka s stvarnostjo. Najdlje se je kritik ustavil pri prozi B. Zupančiča, ker da bogati bralca z zanimivimi refleksijami o osamljenosti in odtujenosti človeka v sve-tu, o iskanju smisla ter boju z nesmisлом

³ W. Nawrocki, *Różne sposoby egzystencji. Życie jako pragnienie śmierci. Życie Literackie*, 1970, št. 1, s. 10.

⁴ J. Wierzbicki, *Literatury jugosłowiańskie. Rocznik Literacki* 1970, s. 456—458.

⁵ J. Termer, *Młodzieżowe konfrontacje. Nowe książki*, 1971, št. 4, s. 250—251.

^{6a} J. Krasicki, *Po prostu młodzi*, Warszawa 1970.

⁶ E. Madany, *Wysłannicy z południa. Nowe Książki*, 1972, s. 46—47.

⁷ Op. cit. 46.

življenja. Podobno kritično interpretacijo »Veselice« najdemo tudi v članku J. Wierzbickega. Oba recenzenta opozarjata še na globoko intelektualno vrednost v noveli E. Kocbeka. J. Wierzbicki vidi v Kocbeku pisatelja, ki naj bi bil ena izmed največjih avtoritet v jugoslovanskem prostoru.

Drugi vir poročil o slovenski literaturi so sintetični pregledi. Žal v zadnjih treh letih razen uvoda J. Magnuszewskega v Antologijo o slovenski literarni ustvarjalnosti v poljski kritiki ni izšel noben članek tega tipa. Seveda to ne pomeni, da je slovenska literatura popolnoma zamolčana, saj najdemo vesti o njenih dosežkih in o njenem položaju med drugimi jugoslovanskimi literaturami v kritičnih pregledih o le-teh. V dveh člankih ji je posvetil precej pozornosti A. Dukanović⁹. V prvem se avtor po sintetični razdelitvi povojnih jugoslovanskih literatur ustavi pri slovenski prozi, pri čemer opozarja na izid Zupancičevega romana Meglica (l. 1966), ki naj bi bil eden izmed najznamenitejših literarnih dogodkov zadnjih let v Sloveniji. V prvem planu svoje interpretacije A. Dukanović razmišlja o konstrukcijski intenciji avtorja, njegovih formalnih prizadevanjih pri ustvarjanju literarne vizije ljubljanske stvarnosti. Drugi članek zajema poročilo o jugoslovanskih literaturah s stališča tematskih in oblikovnih premikov. Tudi tukaj se A. Dukanović dotakne slovenske slovstvene ustvarjalnosti. Omenja delež Slovencev (Bor, Prežihov Voranc) pri tvorbi partizanske literarne epopeje, nekaj pozornosti pa posveča tudi generacijski pripadnosti A. Hienga, V. Kavčiča, P. Kozaka, T. Pavčeka in G. Strnišea. Za markantno potezo vseh jugoslovanskih, torej tudi slovenske literature zadnjih let šteje njeno abstrakcijo pri hkratnem podarjanju oblike.

Celotne podobe si seveda ni mogoče ustvariti brez orisa rednih informacij o aktualnem stanju jugoslovanskih literatur, ki jih najdemo na informativnih straneh mesečnika *Twórczość*. Tudi tukaj se informator, ki se podpisuje s črkama a. d. (Alija Dukanović?), od časa do časa ustavi ob kakšnem zanimivejšem literarnem dogodku iz Slovenije, vendar se omejuje v glavnem na literarno kritiko. Omenja npr. izjave T. Kermaunerja¹⁰ o variantah reizma v novejši slovenski literaturi, članek J. Kosa¹¹ o novih tendencah v slovenski prozi, članek istega avtorja, v katerem razmišlja o literarni kritiki na sploh, ter tehtno študijo B. Paternuja¹², objavljeno v sarajevski reviji *Izraz* št. 2/3 (1973).

Žal moramo v zvezi z omenjeno jugoslovansko kroniko avtorju resno očitati, da ni v okvir svoje literarne observacije vključil nobene slovenske kulturne revije. Vse informacije črpa izključno iz sicer zelo številnih literarnih revij drugih jugoslovanskih narodov. Pri takšnem izboru virov kronika kljub najboljšim avtorjevim namenom ne more zadovoljivo obveščati o pomembnih literarnih premikih, kakršni so zlasti v zadnjem času tako pogosti na območju posameznih jugoslovanskih republik.

Preden sklenemo svoje poročilo, naj se z nekaj besedami dotaknemo še gledališke kritike. V bistvu se žal omejuje le na informacije o novosadskem festivalu Sterijino pozorje¹³. Ob tej priložnosti obravnavajo recenzenti tudi delež slovenske dramaturgije, zlasti se to nanaša na dela P. Kozaka in A. Hienga. Dramatiko P. Kozaka je obširneje predstavil zapis, posvečen jugoslovanskim gledališkim premieram v sezoni 1969/70. Idejna analiza Kozakove sodobne trilogije (*Dialogi*, *Afera*, *Kongres*) kaže na povezavo med politično dramaturgijo P. Kozaka in eksistencialnim tokom Sartrovih dram. V tem poročilu je omenjena tudi drama *Legenda* o sv. Che. E. Semil v svoji recenziji o novosadskem festivalu opozarja na delo A. Hienga *Osvajalec*, ki ga imenuje dramo ideje, v kateri diskurs prevlada nad dramsko akcijo.

Ne bo odveč obvestilo o prevodu dela A. Barca *Književnost jugoslovanskih narodov*¹⁴,

⁹ J. Wierzbicki, *Literatury jugosłowiańskie. Rocznik Literacki* 1971, s. 462–468.

¹⁰ A. Dukanović, *W stronę rzeczywistości. Nowe Książki*, 1970, št. 19, s. 1153–57 izsti Przemiany literatury jugosłowiańskiej (*Parę uwag krytycznych*) *Twórczość*, XXVI, 1970, št. II, 83–97. Prim. tudi njegovo spremno besedo v zbirki *Specjalni wystannicy*. A. D. rojen 1926 blizu Bihaca, od leta 1947 živi na Poljskem. Kritik, esejist in prevajalec. Prim. L. Bartelski, *Polscy pisarze współczesni 1944–1970*. Warszawa 1972.

¹¹ Prim. a. d. *Przeгляд zagranicznv: Jugostawia. Twórczość* XXVII, 1971, št. 8, s. 130–133. Gre za članek T. Kermaunerja *Na pohođu je dualizem*, *Književne novine*, 1971, št. 388, s. 3.

¹² Prim. a. d., *ibidem* XXVI, 1970, št. 2s. 143–145. Gre za članek *Nove težnje u slovenačkoj prozi*. *Izraz*, XIII, 1969, št. 10, s. 309–326. *ibidem* XXX, 1974, št. 2, s. 137–139. Gre za članek *Meditacije*, *Izraz* XVII, 1973, št. 8, s. 107–115.

¹³ Prim. a. d., *ibidem* XXIX, 1973, št. 7, s. 145–147. Gre za članek *Slovenačka poezija*. *Izraz* XVII, št. 2/3 s. 109–124.

¹⁴ Prim. *Dialog* XV, 1970, št. 5, s. 145–147. *ibidem* št. 8s. 102 – E. Semil, *Festival w Nowym Sadzie*, *ibidem* XVI, 1971, št. 4, s. 160–164. R. Szvidowski, *Symposium w Nowym Sadzie*, *ibidem*, XVIII, 1973, št. 8 s. 185.

¹⁵ A. Barac, *Literatura narodów Jugostawii*. Wrocław 1969. Prevedla M. Krukowska.

ki razen tehtnega uvoda J. Magnuszewskega o kulturno literarnih povezavah med Poljsko in jugoslovanskimi narodi vsebuje tudi popolno bibliografijo poljskih prevodov iz teh literatur, med njimi tudi iz slovenske, ki so izšli v knjižnih izdajah (bibliografijo je izdelal V. Frančič).

Če povzamemo, lahko zapišemo ugotovitev, da slovenska slovstvena prizadevanja na Poljskem niso ostala brez od-

meva, čeprav morda ni tako širok, kot bi želeli. Brez dvoma je najopaznejše pomanjkanje analitičnih obravnav pomembnejših slovstvenih tokov, te bi omogočile celotnejši pogled na značilnosti literarnega življenja v Sloveniji. Zdi se, da bi tovrstni članki vzbudili tudi prevajalsko dejavnost.

Kazimierz Woźniak
Filozofska fakulteta v Ljubljani

DVOJE KORESPONDENC

Pri nas malo znani češki periodični zbornik *Severní Morava* je prinesel v zadnjih letih dva prispevka, ki jima je treba posvetiti vsaj nekaj vrstic. Avtor obeh je dr. Jiří Skalička, docent na Filozofski fakulteti v Olomoucu. Prvi, z naslovom *Abbé Martin Kuralt in njegova severnomoravska internacija*, je izšel 1969 v 17. zvezku te publikacije, drugi, *Pisatelj Josef Kocourek in Slovenci*, pa 1973 v 25. zvezku. Zbornik *Severní Morava*, ki izhaja dvakrat letno, izdaja *Vlastivedný ústav* v Šumperku, majhnem, a kulturno živahnem okrajnem središču na severnem Moravskem.

1. Abbé Martin Kuralt in njegova severnomoravska internacija

Razgibana življenjska pot slovenskega preporoditelja abbéja Martina Kuralta (1757—1845), neusmiljeno preganjanega zaradi frankofilstva in frajgajstovstva, je v glavnih obrisih znana. Ko je umrl na Mirovu na Moravskem, kjer je bil zadnjih 22 let svojega življenja interniran, je njegovo literarno zapuščino rešil uradnik poboljševalnice, v kateri je imel Kuralt celico. Zapuščina je prišla po ovinkih v olomouško študijsko knjižnico, in tu so jo leta 1910 odkrili. Na osnovi tega gradiva, v katerem ima posebno vrednost 39 Linhartovih pism, in po drugih virih je nato olomouški zdravnik dr. M. Remeš (o njem gl. SBL III, 80—81) napisal daljšo študijo, ki je izšla v ZSM XIV (1912) z Ilešičevimi dopolnitvami in vso korespondenco, ki je bila najdena v zapuščini. Tisti, ki so kasneje pisali o Kuraltu, njegovi biografiji niso dodali nič bistveno novega.

Ko pa so pred nekaj leti Čehi sklenili postaviti spomenik žrtvam nacistične okupacije na Mirovu, so se začeli hkrati zanimati za pomembne ljudi, ki so bili kdaj tam zaprti. Tako se je pri pregledovanju arhiv-

skega gradiva v Brnu našla korespondenca moravskošlezijskega gubernija z dunajsko dvorno pisarno in olomouško gosposko oziroma olomouškim kapucinskim samostanom, v katerem je bil Kuralt leta 1809 nekaj mesecev interniran. S to korespondenco, ki zadeva Kuraltovo internacijo v Olomoucu, nas seznanja dr. Skalička v svojem članku.

Z dopisom 21. 4. 1809 je c. kr. policijski dvorni urad na Dunaju sporočil v Brno »najvišji ukaz«, po katerem bo kustos lvovske licejske knjižnice abbé Kuralt izročen v zanesljive roke kakemu moravskemu samostanu. Ker bi bil tako zaradi svoje lokacije v trdnjavi kakor zaradi stroge klavzуре za to verjetno najprimernejši olomouški kapucinski samostan, naj naročijo njegovemu predstojniku, da Kuralta sprejme in z njim ravna po navodilih, ki jih bo dobil od c. kr. policijskega dvornega urada. O zadevi pa naj bi bil obveščen tudi olomouški nadškofijski ordinariat. Dne 23. 4. 1809 piše dvorni svetnik von Gayer šefu moravskošlezijskega gubernija, kaj je nagnilo cesarja Franca I. k tej odločitvi. Kuralt je prišel v preiskavo zaradi žaljivih izpadov v neki lvovski točilnici, vrhu tega pa ga obremenjujejo njegovi nevarni nazori ter nezaslišano predrzne in zato kaznive izjave in dejanja, kar bi že samo zadostovalo za uvedbo kazenskega postopka proti njemu. Von Gayer piše, da tega samo zato ni storil, ker bi utegnil »ta prebrisani in premeteni človek« tajiti ali se drugače izmotavati. Von Gayer pravi, da Kuralta po zakonitem postopku ne bi mogli obsoditi, njegova oprostitev pa bi napravila na javnost najslabši vtis. Nato pove bolj konkretno, česa dolžijo Kuralta: »...ne samo da stalno hvali Napoleona in francosko državno ureditev, ampak celo glasno zabavlja na avstrijsko državno upravo in jo sramoti«, poleg tega pa da je »tudi kot notoričen pi-